

Patiënteninformatie

IVF / ICSI

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding.....	4
Omschrijving en doel van de behandeling	5
De menstruele cyclus	5
In-Vitro Fertilisatie (IVF)	6
Intracytoplasmatische sperma injectie (ICSI)	7
Vorbereiding op de behandeling	8
Verloop van de behandeling	9
Follikelstimulatie van de eierstokken.....	9
Eicel pick-up en productie van een spermastaal	10
Eicel pick-up	10
Productie spermastaal	10
De in-vitro fertilisatie = bevruchting in het laboratorium	11
De embryo-terugplaatsing (transfer)	12
Invriezen van de embryo's	12
Zwangerschapstest	12
Complicaties	13
Wettelijke leeftijdsgrenzen	13
Terugbetaling	14
Tot slot	14
Wie contacteren bij vragen of problemen?	14
Persoonlijke notities/ vragen	15

AZ Turnhout heeft deze informatiefolder met de grootste zorg opgemaakt. De inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Hij vervangt de raadpleging bij je zorgverlener niet. Mocht deze folder vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden bevatten dan zijn AZ Turnhout, personeel en artsen hiervoor niet aansprakelijk.

Inleiding

Deze brochure geeft u informatie over IVF/ICSI. U leest hier meer over de behandeling en eventuele nazorg. Gelieve deze brochure mee te brengen als u naar het ziekenhuis komt.

Het is onmogelijk om in deze brochure alle details voor elke situatie te beschrijven. Aarzel daarom niet om extra vragen te stellen aan uw arts of verpleegkundige.

Vraag vooraf info over de kostprijs verbonden aan deze behandeling. Op www.azturnhout.be/kostprijs kunt u een online prijsraming vragen van veel voorkomende ingrepen en behandelingen. U kan ook onze dienst patiëntenadministratie contacteren:

- 014 44 41 67 (bereikbaar tussen 8.30 – 12 uur en 13.30 – 16 uur)
- patientenadministratie@azturnhout.be

Omschrijving en doel van de behandeling

De menstruele cyclus

Een normale menstruele cyclus duurt meestal 28 dagen, maar kan variëren van 26 tot 33 dagen. Per cyclus maakt het lichaam een nieuwe eikel klaar voor bevruchting.

De menstruele cyclus verloopt in 4 grote fasen:

1. **Rijping van de eikel** (= folliculaire fase): Tijdens de eerste 14 dagen van de cyclus groeit en rijpt een nieuwe eikel in een blaasje, genaamd follikel. Deze follikels bevinden zich in de eierstokken.
2. **Ovulatie of eisprong**: Een rijpe follikel zal tijdens de eisprong openbarsten, zodat de eikel vrijkomt. De eikel wordt opgevangen in de eileider. Door ritmische samentrekkingen van de baarmoeder en eileiders wordt de eikel verder binnengedreven in de eileider. In minder dan 7 uur bevindt de eikel zich in het middelste deel van de eileider. De eikel blijft hier ongeveer 72 uur en is gedurende 24 uur na de eisprong bevruchtbaar. Na 72 uur wordt de eikel naar de baarmoeder getransporteerd, bevrucht of niet.
3. **De baarmoeder maakt zich klaar**: (= luteale fase)
De resten van het opengebarste follikel vormen zich om tot een geel lichaam (corpus luteum). Het corpus luteum maakt progesteron aan. Dit is een hormoon dat het baarmoederslijmvlies stimuleert om zich klaar te maken voor de innesteling van de bevruchte eikel (5 tot 6 dagen na de eisprong).
4. **Menstruatie**: Als de eikel niet bevrucht is, breekt het geel lichaam af. Hierdoor daalt de progesteronproductie en stopt de stimulatie van het baarmoederslijmvlies. Het baarmoederslijmvlies sterft af en wordt afgestoten (= menstruatie).

In-Vitro Fertilisatie (IVF)

Bij IVF (In vitro fertilisatie) gebeurt de **bevruchting van de eicel door de zaadcel in het labo** en niet in het lichaam van de vrouw.

Hiervoor worden bij de vrouw eerst meerdere eicellen verzameld. In het labo brengen we één eicel in een schaalpje samen met ongeveer 10.000 vooraf geselecteerde zaadcellen. Deze plaatsen we daarna samen in een broedstoof. Zo komen ze in een omgeving die de omstandigheden van de baarmoeder nabootst. Na 12 tot 20 uur kunnen we zien of er een bevruchting heeft plaatsgevonden. Enkele dagen later plaatsen we het embryo (=bevruchte eicel) terug in de baarmoeder.

Een IVF-behandeling wordt uitgevoerd om verschillende redenen:

- Het niet goed functioneren van de eileiders van de vrouw
- Onverklaarbare onvruchtbaarheid
- Bij verminderde kwaliteit van sperma
- Endometriose = wanneer er baarmoederslijmvlies buiten de baarmoeder groeit
- Eerder niet succesvolle intra-uteriene inseminatie (IUI) behandelingen
- Als er op immunologisch vlak problemen zijn, bijvoorbeeld wanneer er bij de man en (of) vrouw antistoffen worden gevormd tegen het sperma
- Een niet te herstellen sterilisatie bij de vrouw

Intracytoplasmatische sperma injectie (ICSI)

Bij ICSI (intracytoplasmatische sperma injectie) wordt in het labo **één geschikte zaadcel uitgekozen met de microscoop**. Deze wordt met een zeer fijne pipet geïnjecteerd in de eicel. De pipet doorboort de eicel waarna de zaadcel wordt losgelaten. Ook hier kunnen we het embryo enkele dagen later terugplaatsen in de baarmoeder als de bevruchting gelukt is.

We passen een ICSI behandeling toe wanneer:

- de man te weinig spermacellen heeft die bruikbaar zijn voor de klassieke IVF techniek
- bij IVF geen bevruchting optreedt of de bevruchting te laag is.

<i>Verskil tussen IVF/ICSI en de normale menstruele cyclus</i>	
<u>IVF/ICSI</u>	<u>Normale menstruele cyclus</u>
Meerdere follikels laten rijpen door hormonale stimulatie	Rijping van 1 follikel per cyclus
Eisprong verhinderen	Tijdens de eisprong komt de eicel vrij en verplaatst zich verder in de eileider
Bevruchting vindt plaats buiten het lichaam	Bevruchting vindt plaats in de eileider

Vorbereiding op de behandeling

Tijdens de **eerste raadpleging** met uw fertiliteitsarts gaan we in op de betekenis van verminderde vruchtbaarheid. De arts zal u en uw partner een aantal vragen stellen over de medische voorgeschiedenis en mogelijke omgevingsfactoren. Tijdens deze raadpleging stellen we ook een aantal onderzoeken voor.

Tijdens een **tweede raadpleging** krijgt u de resultaten van de onderzoeken. Als blijkt dat er weinig kans is op een spontane zwangerschap kan in sommige situaties een IVF/ICSI behandeling hulp bieden.

Wanneer u in samenspraak met uw fertiliteitsarts beslist heeft om een eerste IVF/ICSI behandeling op te starten, krijgt u een afspraak voor een **intakegesprek** bij de fertiliteitsvroedvrouw. Tijdens dit uitgebreide gesprek geven we uitleg bij elke stap van de behandeling. We tonen u ook hoe u de medicatie voor de stimulatie van de eierstokken bij uzelf moet toedienen. We overlopen de nodige toestemmingsformulieren met u en u krijgt de kans om vragen te stellen.

Voor de start van de IVF/ICSI behandeling moet er **bij beide partners een wettelijk verplichte bloedname** gebeuren, minimaal bij aanvang van de stimulatie.

- We onderzoeken uw bloedstaal op hepatitis B, hepatitis C, HIV en syfillis.
- Als er vooraf nog geen (geschikte) bloedname werd uitgevoerd, krijgt u hiervoor een aanvraagformulier van uw behandelende fertiliteitsarts.
- Voor deze bloedname kan u terecht op de dienst gynaecologie route C20 (waar ook uw afspraken doorgaan). We kunnen een bloedname doen op weekdays tussen 8 en 19 uur (niet op feestdagen).

Het is zeer belangrijk dat u deze bloednames laat uitvoeren, anders kan de behandeling niet doorgaan!

Verloop van de behandeling

Een IVF/ICSI behandeling bestaat uit verschillende stappen:

Follikelstimulatie van de eierstokken

Tijdens een IVF/ICSI behandeling brengen we meerdere follikels (eiblaasjes) tot rijping. De eierstokken worden hiervoor gestimuleerd met **hormonale inspuitingen**. In een periode van gemiddeld 14 dagen moet u hormonen toedienen via onderhuidse spuitjes, volgens een individueel aangepast stimulatieschema. Uw behandelende arts zal dit schema voor u opstellen en u een voorschrift geven voor de medicatie. U kan met dit voorschrift de medicatie ophalen bij de ziekenhuisapothek. Breng hiervoor de goedkeuring van de mutualiteit en indien mogelijk een koeltasje mee. De meeste medicatie moet koel worden bewaard.

De spuitjes moet u meestal 1 of 2x per dag zetten. Toediening gebeurt bij voorkeur door uzelf. Als u dit wenst, kunnen we ook een attest maken voor thuisverpleging. De inspuitingen zijn heel tijdsgevoelig. U moet dus **elke dag op hetzelfde uur** de hormonen inspuiten. Onze vroedvrouw zal u tijdens het intakegesprek verder uitleggen hoe u de onderhuidse inspuitingen toedient.

De stimulatie wordt opgevolgd met **bloedonderzoeken en echografieën** om de rijping van de follikels op te volgen. Wanneer de follikels voldoende rijp zijn, zal uw behandelende fertiliteitsarts een eicel pick-up inplannen (vaginaal aanprikken van de follikels).

Ter voorbereiding van de eicel pick-up moet u éénmalig een **ovulatietrigger** inspuiten 36 uur voor de pick-up. Dit zorgt voor het uitrijpen van de eicellen en de start van de eisprong. Het maakt ook het baarmoederslijmvlies klaar voor innesteling. Het tijdstip van injectie is afhankelijk van het uur van de geplande pick-up. We zullen dit telefonisch aan u doorgeven. **Het is zeer belangrijk dat u de injectie uitvoert op het doorgegeven uur!** Te vroeg of te laat spuiten kan ervoor zorgen dat we geen eicellen vinden bij de eicel pick-up.

Eicel pick-up en productie van een spermastaal

Eicel pick-up

We bellen u op om het tijdstip van de eicel pick-up aan u door te geven. Dit vindt plaats ongeveer 36u na het toedienen van de ovulatietrigger.

Voor deze ingreep is een dagopname nodig. 2 uur voor uw afspraak schrijft u zich in via de inschrijvingen in de inkomhal. Volg route E85 naar het **dagziekenhuis**. Van daaruit brengen we u naar het operatiekwartier voor de eicel pick-up.

Tijdens de eicel pick-up verzamelen we uw eicellen met een fijne, holle naald via een vaginale punctie onder echografie. U bent onder lichte narcose (sedatie) tijdens deze procedure. Hierdoor is de pick-up niet pijnlijk. U krijgt een lage dosis van de medicijnen die we ook gebruiken bij narcose. Hierdoor gaat u slapen, maar u blijft wel zelf ademen. U zal zich achteraf niets meer herinneren van de ingreep.

Uw behandelende arts zal u later vertellen hoeveel eicellen we konden vinden.

Meer informatie en praktische afspraken kan u terugvinden in de brochure *“Eicel pick-up (OPU) onder sedatie”*.

Productie spermastaal

De partner wordt op de dag van de eicel pick-up verwacht op het **laboratorium** voor de aanmaak van het spermastaal, tenzij we ingevroren sperma of donorsperma gebruiken.

De aanmaak van het spermastaal gebeurt bij voorkeur in het ziekenhuis, op hetzelfde moment dat de eicel pick-up wordt uitgevoerd. Dit kan enkel op afspraak. We voorzien een aparte ruimte voor u.

Uw behandelende arts zal voor u een afspraak maken en u het tijdstip doorgeven waarop u aanwezig moet zijn. Wij vragen om u aan het afgesproken tijdstip te houden. Enkel in samenspraak met uw arts kan het staal ook thuis geproduceerd worden.

Praktische afspraken:

- Kom op tijd naar het ziekenhuis en schrijf u in met uw identiteitskaart bij de centrale inschrijvingen. U krijgt stickers waarop uw gegevens staan vermeld. Controleer deze gegevens!
- U mag uw partner eerst begeleiden naar het dagziekenhuis. Wanneer uw partner wordt opgehaald voor de eicel pick-up volgt u route E45 naar het klinisch laboratorium en meldt u daar aan op het opgegeven tijdstip.
- U krijgt toegang tot een lokaaltje waar u het spermastaal kan produceren.
- Ga nadien opnieuw in de wachtzaal zitten. Bewaar het spermastaal ondertussen dichtbij u (bijvoorbeeld: binnenzak van uw jas), zo blijft het staal warm.
- Een labomedewerker zal het staal later in ontvangst nemen wanneer de eicel pick-up afgelopen is.

De in-vitro fertilisatie = bevruchting in het laboratorium

Het samenbrengen van eicellen en zaadcellen (fertilisatie of bevruchting) gebeurt niet in ons ziekenhuis. Hiervoor werken we samen met het **Universitair Ziekenhuis van Antwerpen (UZA)**. De eicellen en zaadcellen worden samen getransporteerd naar het UZA in een daarvoor ontwikkelde transportbox. Deze box zorgt ervoor dat de eicellen op een stipt geregelde temperatuur blijven door een ingebouwd verwarmingselement.

Aangekomen in het UZA moeten de zaadcellen uit het spermastaal nog een aantal stappen ondergaan voor ze in staat zijn om eicellen te bevruchten. Dit noemen we capacitatie. Capacitatie is een natuurlijk proces dat de zaadcellen doormaken in de eileiders. Dit proces wordt in het laboratorium van het UZA nagebootst. Via een gespecialiseerde techniek worden de beste spermacellen uitgezuiverd.

De buisjes met follikelvocht worden nagekeken onder de microscoop en de eicellen worden geteld en vrijgemaakt voor bevruchting. We proberen u de dag van de pick-up nog op de hoogte te brengen van het aantal eicellen.

De embryo-terugplaatsing (transfer)

De terugplaatsing van het embryo gebeurt in het UZA. Wanneer er een bevruchting heeft plaatsgevonden zal het UZA u contacteren voor de planning van de embryo-terugplaatsing. Dit kan op de 3de of 5de dag na de eicel pick-up. Voor de terugplaatsing is geen ziekenhuisopname nodig. U gaat naar het UZA, naar het centrum voor reproductieve geneeskunde op route 140. U komt best met een volle blaas om de embryo-terugplaatsing vlot te laten verlopen.

De terugplaatsing is niet pijnlijk. Er worden één of meerdere embryo's via een katheter rechtstreeks in de baarmoederholte teruggeplaatst onder echografische controle. We streven, ook bij IVF, naar een éénling zwangerschap. Dit om mogelijke complicaties bij een meerlingzwangerschap tot een minimum te beperken. Het aantal embryo's dat wordt teruggeplaatst is wettelijk bepaald en afhankelijk van uw leeftijd en het aantal pogingen.

Invriezen van de embryo's

Goede embryo's die over zijn na de transfer worden ingevroren. Deze procedure noemen we cryopreservatie. Bij de opstart van een nieuwe fertiliteitsbehandeling kunnen de embryo's na ontdooiing teruggeplaatst worden. Dit gebeurt vaak in een spontane of in een licht gestimuleerde cyclus. Voor de start van de behandeling bespreken we de wettelijke bepalingen rond dit invriezen met u.

Zwangerschapstest

10 of 12 dagen na de embryo-transfer plannen we een zwangerschapstest. Deze afspraak wordt voor u gemaakt. U komt in de ochtend om 8u30 voor een bloedafname naar de dienst gynaecologie in AZ Turnhout. U moet hiervoor niet terug naar het UZA.

In de namiddag bellen we u op met de resultaten.

- Bij een negatieve test kunnen we een nieuwe poging ondernemen met ingevroren embryo's. Als er geen ingevroren embryo's zijn, kan u in overleg met uw behandelende arts eventueel een nieuwe stimulatie opstarten. Hiervoor plannen we eerst een bespreking in met uw arts.
- Bij een positieve test plannen we een controle bloedafname na 1 week. De eerste echo plannen we 3 weken na de eerste positieve zwangerschapstest.

Complicaties

IVF/ICSI is een invasieve medische procedure die een grote impact kan hebben op het lichamelijke en psychische welzijn van de vrouw.

De kans op verwikkelingen is klein. Mogelijke complicaties zijn:

- Overstimulatie van de eierstokken: U kan hevige buikpijn of een opgeblazen gevoel krijgen, misselijk zijn en/of overgeven. Hiervoor kan opname in het ziekenhuis soms nodig zijn.
- Bloeding en/of infectie in de buik bij het aanprikken van de follikels. Neem contact op met uw arts wanneer u veel bloedverlies krijgt en/of bij koorts of stinkend vaginaal verlies.

Omdat de inspanning van het koppel groot is bij IVF, kan de ontgoocheling, bij falen van de procedure, ook groot zijn. Professionele begeleiding bij het verwerken van deze stress kan zeer welkom zijn. Er is een **fertiliteitspsycholoog** in AZ Turnhout die u kan bijstaan tijdens het IVF/ICSI traject.

Wettelijke leeftijdsgrenzen

De leeftijdsgrenzen worden door de Belgische wet vastgelegd.

- De wettelijke leeftijdsgrens van een eicelaspiratie is maximum 45 jaar (= tot de dag voor de 46ste verjaardag van de vrouw).
- Behandelingen worden maar terugbetaald tot de 43^e verjaardag van de vrouw die de eicel pick-up ondergaat.
- Terugplaatsing van ingevroren embryo's is toegestaan tot de leeftijd van maximum 47 jaar (= tot de dag voor de 48ste verjaardag), op voorwaarde dat de aanvraag gebeurde vóór de leeftijd van 46 jaar (= tot de dag voor de 46ste verjaardag).

Terugbetaling

Voor patiënten die aangesloten zijn bij een Belgische mutualiteit is er een tussenkomst van het ziekenfonds voor IVF/ICSI behandelingen tot en met de leeftijd van 42 jaar (= tot de dag voor de 43ste verjaardag) voor maximum 6 cycli. Hiervoor heeft u goedkeuring nodig van de adviserend arts van uw ziekenfonds. Vanaf de leeftijd van 43 jaar is een IVF-behandeling in sommige gevallen dus nog wel mogelijk, maar is er geen terugbetaling door de mutualiteit.

De laboratoriumkosten en een groot deel van de medicatie voor de stimulatie van de eierstokken worden terugbetaald door de mutualiteiten. U betaalt enkel het remgeld op de medicatie die wordt afgeleverd in de ziekenhuisapotheek en van de consultaties.

Tot slot

Wij willen u zo goed mogelijk begeleiden bij het vervullen van uw kinderwens. Daarom hopen wij dat de informatie in deze brochure bijdraagt tot een vlot verloop van uw behandeling.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

Fertiliteitskliniek
campus Sint-Jozef
Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout
2de verdieping – route C20
014 44 44 20
fertiliteit@azturnhout.be

Persoonlijke notities/ vragen

Als u vragen of opmerkingen hebt, kunt u die hier noteren. Zo hebt u ze altijd bij tijdens een gesprek met uw arts of verpleegkundige.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

014 40 60 11

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166
2300 Turnhout

V.U. : Jo Leysen • gedelegeerd bestuurder AZ Turnhout vzw (vertegenwoordiger Eleyas bv)
Steenweg op Merksplas 44 • 2300 Turnhout